

GHEORGHE BUZATU, CORNELIU CIUCANU, CRISTIAN SANDACHE, Radiografia dreptei românești, București, 1996, 423 p.

În anul 1996, în Editura FF PRES, apărea lucrarea „Radiografia dreptei românești (1927-1941)”. Volumul, semnat de prestigioșii istorici: Gheorghe Buzatu, Corneliu Ciucanu și Cristian Sandache, face parte din Colecția „Românii în istoria universală”. Lucrarea, pe parcursul a 423 de pagini, structurată în cinci părți, abordează dreapta românească, în primul rând Mișcarea Legionară, de pe o poziție științifică, nepartinică, în scopul informării cititorului privind apariția, manifestările și consecințele activității acestei Mișcări. Autorii fac o investigație asupra stadiului actual al istoriografiei de specialitate, a poziției liderilor legionari, a elementelor de structură ale ideologiei legionare, toate în contextul intern și internațional în care ele s-au produs.

Pentru a acoperi vidul de informații creat în perioada comunistă în acest domeniu, autorii s-au gândit la o structurare a volumului în mai multe compartimente: literatura fundamentală română și străină existentă pe marginea problemei; cronologia Mișcării Legionare; un Who's Who al personalităților legionare și al simpatizanților; un grupaj de studii, iar, în anexă, diverse documente, portrete și pagini cu caracter memorialistic.

În redactarea acestui volum s-a apelat la surse arhivistice, memorialistice, presă și literatură de specialitate. Prețioase s-au dovedit manuscrisul prezentat de Valeriu C. Neșțian – intitulat „Breviar al Mișcării legionare” ca și materialele puse la dispoziție, pentru anexă, de către Corneliu Coposu, A. Mkarow și Șerban Milcoveanu.

În cap. IV intitulat „Studii”, Gheorghe Buzatu arată că „Istoria Mișcării Legionare constituie, probabil, nu numai unul dintre capitolele cele mai interesante ale evoluției României în veacul XX, ci și unul dintre domeniile științifice ce presupun pe viitor investigații de amploare în biblioteci și arhive, obiectivitate și curaj în abordare, perspectivă și maximum de înțelegere în tratarea temei și a variatelor sale aspecte, integrarea lor corectă în capitole mai mult sau mai puțin cunoscute ale epocii contemporane pe plan național și general (165).

Timp de mai multe decenii, fenomenul fascismului european a fost abordat și explicat în tipare de origine cominterniste. În tot acest interval evitându-se stabilirea unei conexiuni reale între fascism și comunism, în sensul că cel dintâi a apărut pe plan general ca o replică la cel din urmă. Sfârșitul celui de-al doilea război mondial, prin înfrângerea statelor fasciste a însemnat și impunerea sistemului comunist în centrul și sud-estul Europei, cu complicitatea elementelor comuniste „locale”, victoria și superioritatea comunismului asupra fascismului s-au considerat „logice”, context în care sensul însuși al cuvântului a fost complet denaturat. „În România, – arată Gheorghe Buzatu – situația nu a putut să nu fie identică, legionarii sau gardiștii fiind în chip automat asimilați cu fasciștii. Făcuți vinovați de toate relele abătute asupra omenirii în cursul celui de-al doilea război mondial, în ciuda evidenței că marele măcel rezultase în urma complotului nazisto – comunist din 23 August 1939, fasciști, recte legionarii sau gardiștii, au devenit victime sigure ale unei politici oficiale de nimicire sistematică, aceasta sub pretextul redresării țării, al izbăvirii ei de toate consecințele nefaste, criminale (aici lista adjectivelor era fără sfârșit) ale politicii „vechiului regim”, etc. Garda de Fier a fost proclamată o simplă agentură a Berlinului, iar politicienii și istoricii (M. Roller și succesorii săi) s-au grăbit să dovedească această relație (194).

De la ceea ce și-au propus autorii în acest volum și ceea ce au realizat ne permitem să apreciem ca pe un bun început în analizarea acestui fenomen atât de controversat din istoria noastră.

Adela Herban